

Tariffnemndas vedtak av 11. oktober 2018 om fortsatt delvis allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter

Protokoll 2/2018

Innledning

Saken gjelder videreføring av delvis allmenngjøring av Overenskomst for renholdsbedrifter. Det vises til forskrift av 31. mars 2017 nr. 533 om allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter. Tariffnemnda har mottatt til behandling LOs begjæring av 25. mai 2018 om fortsatt delvis allmenngjøring av Overenskomst for renholdsbedrifter 2016–2018 mellom NHO og NHO Service (nå NHO Service og Handel) på den ene side og LO og Norsk Arbeidsmandsforbund på den annen side.

Nemnda besluttet å sende saken på høring. Høringsfristen ble satt til 20. september 2018. I møte 11. oktober 2018 fattet nemnda vedtak om fortsatt allmenngjøring.

I begjæringen viser LO til at det fortsatt er behov for allmenngjøring som et nødvendig tiltak for å oppnå likeverdige lønns- og arbeidsvilkår mellom innenlandsk og utenlandsk arbeidskraft innenfor virksomheter som driver salg av renholdstjenester og for ansatte som utfører renhold.

I begjæringen er det vist til at NHO Service og Handel ser et sterkt behov for allmenngjøring på området. LO viser videre til Arbeidstilsynets rapport «Resultater fra Arbeidstilsynets satsing i renholdsbransjen 2013-2017 og et notat som viser behov for fortsatt allmenngjøring i renhold. Arbeidstilsynet finner relativt sett hyppige avvik i tilsynene hvor allmenngjøringsbestemmelsene blir kontrollert, og det må rutinemessig tas i bruk pressmidler i oppfølgingen av reaksjoner.

I begjæringen fra LO er det også vist til at Fafos rapport om renholdsbransjen fra 2016: "*Vi må ha is i magen og la tiltakene få virke*", som viser at allmenngjøring av renholdsoverenskomsten har hatt stor betydning i bransjen, og at en videreføring vil bidra til å begrense useriøsitet. Det er videre vist til at Sintef i sin rapport "*Status og tiltak for bedre forhold i forbrukermarkedet for renhold*" har konkludert med at allmenngjøringen har hatt positiv effekt på renholdsbransjen, samt at man også i regjeringens egen strategi mot arbeidslivskriminalitet fremhever at allmenngjøringen virker etter hensikten.

LO ber Tariffnemnda om å fatte vedtak om at Forskrift av 31.03.17 nr. 533 om allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter videreføres med reviderte satser i henhold til Renholdsoverenskomsten 2018-2020.

Høringsrunden

LOs begjæring om fortsatt allmenngjøring av industrioverenskomsten/VO-delen ble sendt på høring den 29. juni med svarfrist 20. september 2018. Det ble mottatt følgende høringsvar med merknader:

Arbeidstilsynet er av den oppfatning at det fortsatt er behov for allmenngjøring i bransjen. Imidlertid mener Arbeidstilsynet at forslaget til forskrift slik den foreligger ikke gir tilstrekkelig avklaringer på de utfordringer som er i bransjen. Det kan også stilles spørsmål ved om forskriften bidrar til å oppfylle formålet om likeverdige lønns- og arbeidsvilkår i bransjen. Forskriften er også svært ressurskrevende å føre tilsyn etter slik den er utformet i dag.

Arbeidstilsynet kjenner igjen de beskrivelser som fremkommer i FAFOs rapport «Renholdsbransjen sett nedenfra». Det er store ulikheter i bransjen når det gjelder godtgjørelse for arbeid som utføres og det gis fremdeles mange pålegg om kontroll av arbeidstid, herunder registrering av arbeidstid og systematisk HMS-arbeid. Avvik knyttet til disse kravene er gjennomgående i bransjen, også i de organiserte virksomhetene.

Arbeidstilsynets hovedinntrykk er at utenlandske arbeidstakere utfører arbeid på vilkår som samlet sett er dårligere enn det de norske arbeidstakere har. Det er ofte de som har deltidstillinger og som utfører oppdrag på ulike steder og til ulike tider på døgnet, mens de norske arbeidstakerne arbeider fulltidsstillinger med faste oppdragssteder med sikret arbeid innenfor normalarbeidsdagen. Arbeidstilsynets erfarer at det er lite forskjell på tariffbundne og uorganiserte virksomheter.

Reisetid mellom oppdrag

Spørsmålet om arbeidstaker har rett på lønn for reisetid mellom arbeidsoppdrag er et stadig tilbakevendende tema i tilsyn. Arbeidstilsynet har i tråd med nemndas uttalelser i siste vedtak lagt til grunn at reisetid mellom oppdrag skal lønnes etter minstesatsene i allmenngjøringsforskriften, mens merarbeidet og tiden mellom oppdrag ikke nødvendigvis skal lønnes etter Renholdsoverenskomsten. Dette innebærer at virksomheter som ikke er bundet av tariffavtale får høyere lønnsutgifter, og følgelig må prise oppdragene sine høyere, enn de som er bundet av tariffavtale. Forskriften bidrar dermed til at de tariffbundne virksomheter får en økonomisk fordel, men hvor arbeidstakerne samtidig får lavere reell lønn.

Dersom det er meningen at forskriften skal forstås på en annen måte enn partenes praksis etter Renholdsoverenskomsten § 7, ber Arbeidstilsynet om at Tariffnemnda presiserer dette nok en gang i vedtaket, eller alternativt benytter adgangen etter allmenngjøringsloven § 6 til å fastsette andre lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av tariffavtalen.

Virkeområdebestemmelsen i § 2

Arbeidstilsynet mener det ikke er tilstrekkelig klarhet i virkeområdebestemmelsen, og at det er uklart hva som faller inn under unntaket og hvor langt det rekker. Tolkning av bestemmelsen er avhengig av tariffpraksis mellom partene og at partene er enige om tolkningen av virkeområdet til tariffavtalen, noe som har stor betydning for saksbehandlingstiden hos Arbeidstilsynet og i forhold til klarhet og forutsigbarhet for arbeidsgivere og arbeidstakere som har rettigheter og plikter i forhold til bestemmelsen.

Arbeidstilsynet mener videre at utleie av arbeidstakere som skal utføre renholdstjenester bør være omfattet av forskriften. I dag faller utleie av renholdspersonell fra bemanningsbyrå i utgangspunktet ikke inn under forskriften da dette ikke er «salg av renholdstjenester», men salg av bemanningstjenester. Det er videre lagt til grunn at dersom utleie av renholdspersonell er av et slikt omfang at det bærer preg av å være «salg av renholdstjenester», så vil forskriften komme til anvendelse. Dette skaper utfordringer for arbeidsgivere, arbeidstakere og bestillere da det blir uklart når allmenngjøringsforskriften kommer til anvendelse.

Arbeidstilsynet mener videre det er uklart hvor langt unntaksbestemmelsen i allmenngjøringsforskriften § 2 andre ledd rekker. Forskriftens ordlyd gir ikke nærmere anvisning på om unntaket kun gjelder for virksomheter som er omfattet av andre tariffavtaler enn den underliggende Renholdsoverenskomsten, eller om det er ment å omfatte alle virksomheter som er bundet av en tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett.

Arbeidstilsynets forståelse av unntaket i § 2 annet ledd kompliserer tilsyn med forskriften ytterligere og får en uheldig slagside mot bestilleransvaret etter forskrift om informasjons- og påseplikt og innsynsrett.

Arbeidstilsynet mener det er helt sentralt at virkeområdebestemmelsen er klar og tydelig på hvilke virksomheter den skal gjelde for i selve forskriften. Arbeidstilsynet oppfordrer Tariffnemnda til å enten oppheve unntaket i § 2 annet ledd, slik at unntak kun reguleres av fravikelsesbestemmelsen i § 7, eller presisere bestemmelsen ytterligere og gi en nærmere begrunnelse i selve vedtaket.

NHO har avgitt høringsuttalelse på vegne av NHO med tilsluttede landsforeninger. NHO understreker at nemnda må vurdere forholdsmessigheten av det enkelte vedtak, og fastholder sitt tidligere standpunkt om at det vil være i strid med allmenngjøringslovens formål å allmenngjøre overenskomstens høye normallønnsats. Tariffnemnda bør derfor benytte inntakshjemmelen i § 6. Det vises til at tariffavtaledekningen er relativt lav i bransjen, og at også mye renholdsarbeid som er dekket av andre tariffavtaler utføres til en langt lavere timelønn, både innen privat virksomhet (egenrenhold) samt kommunal virksomhet. Faren for en lønnsdrivende effekt er videre et moment som trekker i denne retning.

NHO Service og Handel støtter en videreføring av gjeldende forskrift, med en presisering av unntaksbestemmelsen i § 2. NHO Service og Handel uttaler innledningsvis at allmenngjøring av Renholdsoverenskomsten er et av flere nødvendige tiltak for å oppnå likeverdig lønns- og arbeidsvilkår mellom innenlandsk og utenlands arbeidskraft innenfor virksomheter som driver salg av renholdstjenester, redusere antallet useriøse virksomheter og bidra til mer ordnede forhold i renholdsbransjen. De oppfatter at allmenngjøringen har gjort at det fokuseres på seriøsitet i bransjen, og bidrar til mer rettferdig konkurranse mellom ulike tilbydere. Samtidig har bransjen betydelige utfordringer, og det er ingen faktorer som tilsier at nødvendigheten av allmenngjøringen er svekket.

I forbindelse med den opprinnelige allmenngjøringen av Renholdsoverenskomsten, hadde NHO Service (nå NHO Service og Handel) fremskaffet omfattende dokumentasjon på behovet for en opprydding i bransjen. De mener denne dokumentasjonen fortsatt er gyldig, og er supplert med

opplysninger fra Arbeidstilsynet og LO. NHO Service og Handel mener det er viktig å få frem at unntaket for arbeidstakere i bedrifter omfattet av tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett, knytter seg til at arbeidstakeren må være dekket av denne tariffavtalen. Dette for å unngå situasjoner der tariffbundne virksomheter også blir forpliktet til å overholde allmenngjorte vilkår fra en annen tariffavtale.

NHO Service og Handel kommenter videre Arbeidstilsynets hørings svar hvor det påpekes at tariffbundne bedrifter har et konkurransefortrinn sammenlignet med ikke-tariffbundne bedrifter fordi Renholdsoverenskomsten har et system hvor det betales i henhold til et rammetimetall uavhengig av reisetid, tid mellom oppdrag og faktisk medgått tid til renhold. Det bemerkes at en tariffavtale mellom en arbeidsgiverforening og en arbeidstakerorganisasjon med innstillingsrett må antas i sum å balansere hensynene til forsvarlig drift for arbeidsgiver og gode arbeidsforhold og vilkår for arbeidstaker. Lønnsystemet med rammetimetall og «prøverenhold» for å korrigere eventuelle feil har blitt praktisert i bransjen i svært mange år.

NHO Service og Handel påpeker vider at bemanningsforetak som leier ut til egenrenhold, er beskyttet gjennom likebehandlingsreglene. Det er derfor ingen grunn til at de skal følge allmenngjøringsforskriften. NHO Service og Handel bemerker avslutningsvis at Tariffnemnda ikke kan ta hensyn til Arbeidstilsynets utfordringer med å føre tilsyn med forskriften. Denne er basert på overenskomsten som partene eier, og det er kun partene i Renholdsoverenskomsten som bindende kan tolke overenskomsten. NHO Service og Handel støtter nemndas forslag om det er Renholdsoverenskomstens timelønns satser for perioden 2018-2020 for hhv. 0-2 års ansettelse og for unge arbeidstakere under 18 år som skal allmenngjøres.

NHO Reiseliv ber om at Tariffnemnda hensyntar kravet om at det også ved videreføring av allmenngjøringsforskrifter må påvises et behov for allmenngjøring på grunnlag av de faktiske forhold i bransjen, og at Tariffnemnda vurderer forholdsmessigheten av et vedtak.

Lønnsats

NHO Reiseliv er sterkt uenig i at det er normallønnsatsen i Renholdsoverenskomsten som skal legges til grunn for allmenngjøringsvedtaket. De bemerker at Renholdsoverenskomsten gjelder et arbeidsfelt som er regulert av mange ulike tariffavtaler, og der lønnsvilkårene i Renholdsoverenskomsten ligger til dels betydelig over minstelønnen for renholdspersonell omfattet av andre tariffavtaler. NHO Reiseliv mener at Tariffnemnda har allmenngjort i videre utstrekning enn det som er nødvendig, noe nemnda i henhold til lovens forarbeider ikke har adgang til. Dersom Tariffnemnda beslutter å videreføre forskriften for renhold, må minstelønnen senkes betydelig i forhold til det som følger av Renholdsoverenskomsten. Det vises i den forbindelse til allmenngjøringsloven § 6 første ledd andre punktum.

Videre bemerkes at det er av vesentlig betydning at forskriftens virkeområde ikke går lenger enn behovet for allmenngjøring tilsier. Det anses viktig at nemnda opprettholder den avgrensningen av forskriftens virkeområde som følger av forskriften § 2 andre ledd, dvs. at forskriften ikke gjelder for ansatte i bedrifter som er omfattet av tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett. Dette for å hindre at forskriften på en uheldig måte griper inn i andre tariffavtalers virkeområder og dermed avtaleadgangen til arbeidslivets parter.

I henhold til forskriften § 2 første ledd gjelder den for private bedrifter som "driver salg av renholdstjenester". Renhold i bedrifters egen regi omfattes ikke. Også de tilfeller hvor virksomheten benytter innleie av arbeidstakere, må anses som renhold i egen regi. En slik tolkning av virkeområdet må legges til grunn uansett hva som er hjemmelsgrunnlaget for innleien, jf. arbeidsmiljøloven § 14-12 og § 14-13. NHO Reiseliv bemerker at Arbeidstilsynet ikke har en klar praksis når det gjelder denne problemstillingen.

Norsk Arbeidsmandsforbund (NAF) ønsker at allmenngjøring av Renholdsoverenskomsten skal videreføres med oppdaterte satser iht. tariffrevisjonen 2018. Det vises for øvrig til LOs begjæring. NAF bemerker at Fafos rapport «Renholdsbransjen sett nedenfra» stadfester tidligere funn og NAF mener det er grunn til å tro at den reelle andelen som ikke får utbetalt allmenngjorte satser i bransjen er vesentlig høyere enn undersøkelsen viser. NAFs oppfatning er at bransjen fremdeles har store utfordringer når det gjelder press på lønns og arbeidsvilkår, svart arbeid, arbeidslivskriminalitet, etc., og mener at allmenngjøringen har stor betydning når det gjelder å hankses med dette.

NAF mener at Tariffnemdas vedtak av 31.03.2017, om at forskriften ikke skulle gjelde dersom bedriften er bundet av annen tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett gjeninntatt, har medført adskillige utfordringer. Ettersom Renholdsoverenskomsten ikke har noen spesifikk omfangsbestemmelse, er ordlyden i § 2 svært uheldig, fordi den kan fortolkes til at bedrifter kan benytte seg av andre overenskomster og da gjerne med et lavere lønnsnivå. Dette medvirker til å inngripe i avtaleadgangen mellom partene fordi den i praksis favoriserer andre tariffavtaler. Formuleringen skaper også problemer i forhold til håndheving av bestemmelsen.

NAF mener derfor at formuleringen i forskriftens § 2: «Forskriften gjelder ikke for ansatte i bedrifter som er omfattet av tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett» er overflødig og må fjernes dersom allmenngjøring av Renholdsoverenskomsten skal ha noen misjon. Det anbefales å se til virkeområdet for Godkjenningsordningen for renholdsbedrifter og eventuelt forskrift om regionale verneombud i hotell, restaurant og renhold.

NAF mener også det er viktig at bestemmelsene for reise, kost og losji blir allmenngjort videre på bakgrunn av at partene i hovedoppgjøret 2018 har blitt enige om prinsippene for bestemmelsene.

Spekter støtter ikke en fortsatt allmenngjøring av renholdsoverenskomsten, og mener allmenngjøring er et kraftig myndighetsinngrep som kun kan brukes der det klart er dokumentert at lønns- og arbeidsvilkårene ligger klart under det som må anses som sosialt akseptabelt i Norge.

Spekter mener begrunnelsen for allmenngjøring av tariffavtalen for renholdsbedrifter er i for liten grad knyttet til de formål som følger av allmenngjøringsloven. Selv om dette er en bransje der det dessverre er bedrifter som ikke godt nok følger de lover og regler som gjelder i arbeidslivet, må en regulering av dette gjøres på andre måter enn gjennom et allmenngjøringsvedtak.

Dersom allmenngjøringen blir videreført mener Spekter at Tariffnemnda bør skjønnsmessig bør fastsette en lavere sats enn i Overenskomsten. Begrunnelsen for dette er at det bl.a. i offentlig sektor er minstelønnsnivåer for tilsvarende arbeid på et lavere nivå. Videre at det i andre overenskomster i privat sektor er minstelønnsnivåer for sammenlignbart arbeid på et lavere nivå enn det allmenngjorte nivået.

Virke mener at fortsatt allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter er nødvendig på bakgrunn av at det fortsatt er store utfordringer knyttet til et høyt innslag av utenlandsk arbeidskraft og dårlige lønnsforhold i renholdsbransjen. Dette underbygges av Fafo-rapporten «Renere i renhold?», Arbeidstilsynets funn i perioden og LOs begjæring. Videre mener Virke at bestemmelser om lønnstillegg ved søndag- og helligdagsarbeid også bør allmenngjøres, fordi manglende allmenngjøring har medført urimelig konkurranse.

Virke mener det bør være samsvar mellom tolkningen av arbeidstid i den allmenngjorte tariffavtalen og allmenngjøringsforskriften. De mener allmenngjøringsforskriften ikke kan gå lenger enn bestemmelsene i overenskomsten som allmenngjøres, og at dette bør forskriftsfestes.

YS mener at Landsoverenskomsten for renholdsbedrifter er en av de avtalene det har vært riktig å allmenngjøre og kan ikke se at det har skjedd endringer i bransjen som tilsier at det ikke lenger er behov for allmenngjøring. YS støtter derfor fortsatt allmenngjøring av Landsoverenskomsten for renholdsbedrifter, noe som støttes av YS' medlemsforbund.

Akademikerne støtter LOs begjæring om fortsatt allmenngjøring.

Det er mottatt høringsvar uten merknader fra **KS, Justis- og beredskapsdepartementet** og **Utenriksdepartementet**.

I tillegg til høringsinnspillene har Tariffnemnda mottatt en henvendelse om tolkningen av forskriften § 2 om virkeområdet fra **Gatejuristen**. Behovet for tolkningsavklaring har tilknytning til en konkret sak/krav mellom private parter. Tolkningsspørsmålet er hva som omfattes av ordlyden «bedrifter som driver salg av renholdstjenester» og hvorvidt utleie fra bemanningsforetak av arbeidstakere som utfører renholdsarbeid er å anse som «salg av renholdstjenester». Videre er spørsmålet hvilken betydning det har dersom det er tale om utleie av en vikar som erstatter en ansatt som utfører renhold i egen regi.

Tariffnemnda innhentet i forkant av behandlingen statistikker fra SSB over lønnsnivået i bransjene som var begjært allmenngjort.

Tariffnemndas vurderinger

Videreføring av allmenngjøringen

Tariffnemnda finner ut fra en samlet vurdering av dokumentasjonen av forholdene i bransjen som er lagt fram i LOs begjæring 25. mai 2018 og dokumentasjonen fremkommet i høringsrunden at vilkårene for allmenngjøring er til stede. Nemnda har særlig lagt vekt på LOs dokumentasjon, uttalelsene fra Arbeidstilsynet og tallene fra SSB, som viser at behovet for

allmenngjøring i renholdsbransjen fortsatt er stort. Vilkårene for allmenngjøring etter allmenngjøringsloven § 5 anses etter dette oppfylt.

Forskriftens virkeområde

I høringsrunden har det blitt påpekt tolkningsutfordringer i forbindelse med virkeområdebestemmelsen i forskriftens § 2.

Utleie

Den første problemstillingen omhandler hvorvidt utleie av arbeidskraft fra bemanningsbyråer er omfattet av forskriften, jf. § 2 første ledd. Spørsmålet er også reist av Gatejuristen i forbindelse med et spørsmål om tolkningsavklaring etter gjeldende forskrift. Arbeidstilsynet mener all utleie av arbeidstakere som skal utføre renhold bør være omfattet av forskriften, også renholdspersonell fra bemanningsbyråer. NHO Service og Handel bemerket at ansatte i bemanningsforetak vil bli ivaretatt gjennom likebehandlingsreglene i arbeidsmiljøloven. NHO Reiseliv mener det er viktig å opprettholde avgrensningen mot bedrifter som bedriver renhold i egen regi eller leier inn arbeidstakere til dette.

Tariffnemnda mener at også bemanningsselskaper som leier ut renholdere omfattes av forskriften., med mindre de leies ut til en bedrift med tariffavtale etter annet ledd i forskriften.

Forholdet til andre tariffavtaler

Tariffnemnda vurderte videre, på bakgrunn av høringsinnspillene, hvorvidt det skulle gjøres endringer i forskriftens § 2 andre ledd. Arbeidstilsynet har bemerket at det er uklart hvorvidt unntaket i § 2 andre ledd også omfatter andre tariffavtaler enn Renholdsoverenskomsten. NHO Service og Handel mener det må presiseres i forskriften at arbeidstakeren må være dekket av tariffavtalen bedriften er bundet av for at unntaket i nemnda skal komme til anvendelse. NHO Reiseliv mener det er viktig å opprettholde avgrensningen mot ansatte i bedrifter som er omfattet av tariffavtale. NAF mener bestemmelsen er overflødig og at også tariffavtaler som ikke er tilpasset bransjen legges til grunn for å unnta arbeidstakere fra allmenngjøring.

Tariffnemndas flertall, medlemmene Nafstad, Holden, Cordero-Moss og Weltzien, mener at det ikke er behov for noen endring av bestemmelsen, og at det er viktig ikke å gripe inn i partenes valg mellom ulike tariffavtaler. I tilfeller hvor partene har inngått en annen tariffavtale mellom parter med innstillingsrett, mener Tariffnemnda at arbeidstakerne vil være sikret et tilstrekkelig vern, og at det er den gjeldende overenskomsten for bedriften som gjelder. Det legges dermed til grunn at det ikke vil være behov for allmenngjøring av lønn i disse tilfellene. Unntaket gjelder også når bedriften er omfattet av Renholdsoverenskomsten.

Tariffnemndas medlem Bodding mener det ikke er behov for et slikt unntak og at § 2 andre ledd bør slettes i sin helhet.

Forskriftens lønnsbestemmelse

NHO og NHO Reiseliv fremholdt i høringsrunden at tariffavtaledekningen i bransjen er relativt lav og at allmenngjøring av Renholdsoverenskomsten vil kunne ha lønnsdrivende effekt, og at Tariffnemnda derfor burde vurdere å fastsette et lavere lønnsnivå enn i overenskomsten. Spekter støtter også dette synet. NHO Service og Handel mener derimot at

Renholdsoverenskomstens lønnsnivå må legges til grunn. Tariffnemnda har vurdert dette spørsmålet, og funnet at det ikke er sterke nok grunner til å fastsette andre lønnsatser enn det som følger av overenskomsten. Nemnda viser til vedtak av 21. juni 2011 da dette ble grundig vurdert.

Reise mellom oppdrag

Tariffnemnda ser at det har vært utfordringer i forhold til om reisetid mellom renholdsoppdrag skal regnes som arbeidstid og dermed danne grunnlag for lønn etter § 3. Arbeidstilsynet har påpekt dette i sin høringsuttalelse mens NHO Service og Handel påpeker at tariffbundne bedrifter får et konkurransefortrinn på grunn av denne bestemmelsen, og påpeker at tariffavtalen i helhet balanserer ulike hensyn som ikke reguleres i forskriften. Tariffnemnda er gjort kjent med at det eksisterer tvister mellom partene vedrørende hva som anses som «arbeidsoppdrag på flere arbeidssteder for samme bedrift». Tariffnemnda mener at begrepet «per time» i forskriften må gjenspeile tariffpartenes forståelse av det tilsvarende begrepet i tariffavtalen. Så lenge det eksisterer tvister mellom partene knyttet til fortolkning av tariffavtalen, anser nemnda at det ikke er hensiktsmessig å foreta en ytterligere presisering av forskriften.

Forskriftens bestemmelse om reise, kost og losji

Tariffnemnda har i tidligere vedtak lagt til grunn at bestemmelsene i forskriften om utenbystillegg, arbeidstid, overtidstillegg samt dekning av reise, kost og losji er i samsvar med EØS-retten, jf. Høyesteretts avgjørelse i Rt-2013-258 (Verftssaken). Nemnda fatter sine vedtak innenfor rammene av det rettskildebildet nemnda til enhver tid finner bindende for nemndas kompetanse. Tariffnemnda er kjent med ESAs synspunkter på Høyesteretts avgjørelse og Tariffnemndas praksis. I tillegg er det fattet vedtak om endringer i utsendingsdirektivet som vil få virkning fra 2020. Tariffnemnda har tatt dette i betraktning ved vurderingen av bestemmelsene.

Tariffnemnda vurderte først prinsipalt om hele bestemmelsen om reise, kost og losji burde tas ut av forskriften. NHOs representant i tariffnemnda (medlemmet Weltzien) og medlemmet Cordero-Moss var prinsipalt for å fjerne bestemmelsen om reise, kost og losji i sin helhet, mens LOs representant (medlemmet Bodding) var for å beholde bestemmelsen i sin helhet. Nemndsleder Nafstad mente at bestemmelsen burde beholdes, men at det burde gjøres enkelte endringer med sikte på (delvis) tilpasning til det kommende utsendingsdirektivet. Medlemmet Holden støttet dette.

Det var dermed flertall for å justere bestemmelsene om reise, kost og losji. Videre drøfting, og avgjørelse av bestemmelsens innhold, forutsatte dette. Endelig stemmegivning er dermed subsidiær.

Nemndas flertall, medlemmene Nafstad, Holden, Cordero-Moss og Weltzien, kom etter dette til at dekning for «et rimelig antall hjemreiser» fjernes fra forskriften. Endringen er å forstå slik at det ikke lenger foreligger en plikt til dekning av reiser mellom hjemlandet og Norge. Dekning av utgifter til reise, kost og losji skal fortsatt gjelde for reiser i Norge.

Flertallet mener ut fra det ovenstående at ny bestemmelse vedrørende dekning for reise, kost og losji ikke er i strid med norsk rettstilstand. Avgjørelsen inntatt i Rt-2013-258 er fremdeles retningsgivende for hva nemnda kan legge til grunn. Hva gjelder bestemmelser om «offentlig orden», og i den sammenheng betydningen av den norske forhandlingsmodellen, trepart-samarbeidet og frontfagsmodellen, vises for så vidt til dommens avsnitt 159-170. Nemnda er klar over den kritikk som er reist mot Høyesteretts avgjørelse og ESA sitt syn på regelverket. Samtidig er det også vedtatt et nytt utsendingsdirektiv som skal tre i kraft i 2020 hvor reise, kost og losji vil kunne inkluderes i minstelønnsbegrepet. Nemndas medlemmer Nafstad og Holden har etter dette konkludert med at det formål og de hensyn som ligger bak allmenngjøringsloven, se til eksempel nevnte dom avsnittene 62-72, sammenholdt med de endringer som kommer i utsendingsdirektivet, gir et tilfredsstillende hjemmelsgrunnlag for bestemmelsene i den nye forskriften. Nemndas medlem Bodding mener det ikke foreligger noen endring av rettstilstanden siden forrige allmenngjøringsvedtak som tilsier at dagens bestemmelse om reise kost og losji må endres.

Opphør

Avslutningsvis har nemnda foretatt en presisering i § 8 vedrørende ikrafttreden og opphør av forskriften for å tydeliggjøre at forskriften gjelder inntil nemnda treffer nytt vedtak, men at forskriften oppheves dersom det ikke kreves ny allmenngjøring innen en måned etter at tariffavtalen er avløst av en ny avtale. Dette følger allerede av allmenngjøringsloven § 7.

Tariffnemndas vedtak

Med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler mv. har Tariffnemnda truffet vedtak om videreføring av delvis allmenngjøring av Overenskomst for renholdsbedrifter, og fastsatt ny forskrift.

Tariffnemndas vedtak innebærer at forskriften om allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter videreføres med endringer i § 5 og 8, samt justerte lønnsatser.

Oslo, 11. oktober 2018

Dag Nafstad
Steinar Holden
Giuditta Cordero-Moss
Knut Bodding
Kurt Weltzien

Forskrift om delvis allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter

Hjemmel: Fastsatt av Tariffnemnda 11. oktober 2018 med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. (allmenngjøringsloven) § 5.

Kap. I. Innledende bestemmelser

§ 1. Grunnlaget for allmenngjøring

Forskriften er fastsatt på grunnlag av Overenskomst for Renholdsbedrifter 2018–2020 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og NHO Service og Handel på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsmandsforbund på den annen side.

§ 2. Virkeområde og gjennomføringsansvar

Forskriften gjelder for private bedrifter som driver salg av renholdstjenester. Forskriften gjelder for ansatte i slike bedrifter som utfører renhold.

Forskriften gjelder ikke for ansatte i bedrifter som er omfattet av tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett.

Forskriften gjelder ikke for lærlinger under Reform 94 og personer på arbeidsmarkedstiltak.

Arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomhet som utfører arbeidsoppgaver som nevnt i første ledd skal sikre at bestemmelsene i forskriften gjennomføres.

Kap. II. Lønns- og arbeidsvilkår

§ 3. Lønnsbestemmelser

Arbeidstakere som utfører arbeid i henhold til § 2, skal minst ha en lønn per time på kroner 180,43.

Arbeidstaker under 18 år som utfører arbeid i henhold til § 2, skal minst ha en lønn per time på kroner 133,39.

For arbeid mellom klokken 2100 og 0600 avtales lønnstillegg i hvert enkelt tilfelle. Lønnstillegget skal være minst 26 kroner per time.

§ 4. Regulering av lønn i forskriftens virketid

Tariffnemnda kan endre satsene i § 3 som følge av tariffrevisjoner.

§ 5. Utgifter til reise, kost og losji

For arbeidsoppdrag hvor overnatting utenfor hjemmet er nødvendig, skal arbeidsgiver etter nærmere avtale dekke nødvendige reiseutgifter ved arbeidsoppdragets begynnelse og slutt. Før arbeidsgiver sender arbeidstaker på oppdrag utenfor sitt hjemsted, skal det være avtalt ordninger vedrørende kost og losji. Arbeidsgiver skal som hovedregel sørge for kost og losji, men fast diettsats, betaling etter regning e.l. kan avtales.

§ 6. *Personlig utstyr (arbeidstøy)*

Arbeidsgiver holder nødvendig arbeidstøy og skotøy tilpasset arbeidsplassen og arbeidet.

Kap. III. Fravikelighet m.m.

§ 7. *Fravikelighet*

Forskriften kommer ikke til anvendelse dersom arbeidstaker samlet sett er omfattet av gunstigere lønns- og arbeidsvilkår i henhold til avtale eller etter det lands rett som ellers gjelder for arbeidsforholdet.

Kap. IV. Ikrafttreden m.m.

§ 8. *Ikrafttreden og opphør*

Forskriften trer i kraft 1. desember 2018.

Forskriften gjelder inntil Tariffnemnda treffer nytt vedtak. Forskriften opphører likevel å gjelde dersom partene i tariffavtalene ikke har krevet nytt vedtak innen en måned etter at tariffavtalene er avløst av nye avtaler, jf. allmenngjøringsloven § 7, jf. allmenngjøringsloven § 7.

Forskrift 31. mars 2017 nr. 533 om allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter oppheves samtidig med ikrafttredelse av denne forskrift.